

Robin Edina
ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola
Fordítástudományi Doktori Program
Budapest
robin.edina@gmail.com

Nyelvi babona a fordításban

Kulcsszavak: nyelvi babona, nyelvszokás, határozói igeneves szerkezet, fordítási norma

1. Bevezetés

Nyelvi babonáknak nevezzük a nyelvhasználati „tévHITEKET”, amelyek helytelennek kiáltanak ki olyan nyelvi eszközöket, amelyek a nyelv rendszere szempontjából teljesen kifogástalanok, és összhangban állnak a nyelvhelyesség elveivel (Szepessy 1986). Jelen tanulmány a nyelvi babonák között is élen járó határozói igeneves állítmányi szerkezet vizsgálatával arra kíván rávilágítani, hogy a fordítók vitás esetekben nem kívánnak kockáztatni: a nyelv felhasználói által elfogadott, aktuális nyelvszokásnak megfelelően fogalmazzák szövegeiket (Pym 2008). A fordítási norma, azaz a fordítók által rendszeresen alkalmazott fordítói megoldások (Toury 1995) tehát kerülnek a gyakran vitatott nyelvi eszközök használatát, így a forrásnyelvi szöveg pozitív interferenciája és a normalizációs törvény hatására olyan célnyelvi fordítási szöveg születik (Károly 2007), amely sajátos nyelvi mintázatokkal rendelkezik, és különbözik az eredetileg is magyar nyelven született írásművektől (Laviosa 2009).

2. Normák, szokások, babonák

A hivatásos fordítót munkájának végzése közben az a cél vezérli, hogy biztosítsa a sikeres kommunikációt két különböző kultúrájú nyelvi közösség között. Ennek érdekében elsősorban a célnyelvi felhasználó igényeit tartja szem előtt, igyekszik érthetően fogalmazni és olyan fordított szöveget létrehozni, amely egyértelmű és könnyen feldolgozható az olvasók számára. Az érthetőség és feldolgozhatóság egyik alapfeltétele, hogy a fordított szöveg megfeleljen a célnyelvi norma követelményeinek, hiszen az ettől eltérő nyelvi formák akadályozhatják a megértést. Amikor a célnyelvi norma többféle megoldást is lehetővé tesz, a fordítónak más szempontokat is figyelembe kell vennie, ezek közé tartozik a fordítási norma, amely Toury (1995) meghatározásában a fordítók által rendszeresen alkalmazott, szokásos fordítói megoldásokat foglalja magába.

Mi történik azonban akkor, ha a nyelvhelyességi szakirodalomban rögzített célnyelvi norma nem pontosan tükrözi, vagy éppen ellentmond az aktuális nyelvszokásnak? A nyelv folytonosan változik, és a nyelvhasználat, a nyelv fejlődése különféle erők – többek között a régi és új formák, nyelvtani szabályok és nyelvszokás – együtthatásának eredményeként jön létre (Kovalovszky 1977). Nyelvünkben számos babona él; a tévHITEK hatása a mindennapi nyelvhasználatban tisztán érezhető. Mit tehet, illetve mit tesz ebben az esetben a fordító?

3. Igeneves állítmányi szerkezetek a nyelvhelyesség tükrében

A művelt köznyelvi normával kapcsolatban a fordító a nyelvhelyességi szakirodalomból tájékozódhat. Az igeneves állítmányi szerkezeteket részletesen tárgyalja Kovalovszky (1977) *Nyelvfejlődés. Nyelvhelyesség* című műve, valamint a *Nyelvművelő kézikönyv* (Grétsy és Kovalovszky 1983), a *Magyar nyelvhelyességi lexikon* (Balázs 2002) és a *Nyelvművelő kézisótár* (Grétsy és Kemény 2005) is.

Kovalovszky (1977) leírja, hogy a *-va, -ve* képzős határozói igeneves szerkezet használata a szenvedő ige kiszorulása nyomán szélesedett ki. Állapothatározó igeszerkezetnek nevezi ezt a nyelvi eszközt, mivel az igenév elsősorban állapotot fejez ki, és ez határozza meg a szerkezet jelentését is. A helyes használat elvei között azt hangsúlyozza, hogy a szerkezet használata akkor helyes a főige tárgyias vagy tárgyatlan jellegétől, illetve a létige idejétől függetlenül, ha nem cselekvést vagy történést, vagy azok befejezettségét, hanem kizárólag „az alanynak megvolt, meglevő vagy bekövetkező állapotát” (Kovalovszky 1977: 97) fejezi ki.

A *Nyelvművelő kézikönyv* (Grétsy és Kovalovszky 1983) az egyik legtöbbet vitatott, legbonyolultabb nyelvhelyességi kérdésnek nevezi a határozói igeneves állítmányi szerkezetek használatát. A határozói igenevet, amely bővítményként az igei állítmányhoz fűződik szorosabban, fizikai vagy mozgásbeli helyzetre, állapotra vonatkoztatja. A határozói igenévnek ebből a tulajdonságából fakad, hogy állítmányi szerkezetként való használata nem kizárólag passzív értelmű, hanem több funkciót is betölt, attól függően, hogy dinamikus vagy statikus-e a közlő szándéka. A határozói igeneves állítmány ezért kifejezhet:

- 1) állapotváltozást (*meg van fázva*);
- 2) a cselekvés befejezettségét, eredményét (*ki van javítva*);
- 3) személytelenséget (*el lesz intézve*);
- 4) a cselekvés intenzitását (*amit én megcsinálok, az meg van csinálva*);
- 5) tömörítést, állandó vagy szólásszerű kifejezések (*tisztára van mosva*) (1983: 820).

Grétsy és Kovalovszky ezzel kiszélesíti a határozói igeneves állítmányra vonatkozó korábbi „állapotszabályt”, miszerint csak akkor helyes a létige + *-va, -ve* igeneves szerkezet, ha állapotot jelöl. Megjegyzik azonban, hogy ebben a mondat szerkezetben a létigének a *lesz, lett* alakja kerülendő, kivéve, ha a közlés beálló állapotot fejez ki. Fontosnak tartják kiemelni azt is, hogy a melléknévi igenév állapotjelző állítmányként nem használható, mivel a melléknévi igenév maga inkább az alanyhoz vagy a tárgyhoz kapcsolódik, azok testi-lelki állapotát fejezi ki, és nem fűződik szorosan az állítmányhoz.

A *Magyar nyelvhelyességi lexikonban* (2002) Balázs Géza Szepesy Gyula (1986) *Nyelvi babonák* című könyvére hivatkozva ismerteti a határozói igeneves állítmány használatának jellemzőit. Szepesy a nyelvi babonát a tévhittel azonosítja, amelynek „terjesztői minden vizsgálódás és tájékozódás nélkül nyilvánítanak helytelennek olyan nyelvi eszközöket, amelyek a nyelv rendszere szempontjából teljesen kifogástalanok, és összhangban állnak a nyelvhelyesség általánosan elfogadott elveivel” (1986: 1). Babonákat terjesztenek tehát mindazok, akik helyes magyar nyelvi formákat kárhóznak, akár tudományos kifogásokra hivatkozva, akár egyéni ízlésük alapján teszik azt. Szepesy elsősorban a nyelvészeknek, a nyelvművelőknek és a tanároknak rója fel hibául annak a nyelvi babonának a terjedését, miszerint a határozói igeneves állítmányi szerkezet helytelen, a magyartól idegen nyelvi forma. Ebből következik, hogy a nyelvi babonák áldozatai főként iskolázott emberek, az értelmiség – idesorolhatjuk tehát a fordítókat is –, ezért az efféle tévhitek a művelt köznyelv fejlődésére jelentik a legnagyobb veszélyt.

Szepesy a nyelvhelyességi alapelveket szem előtt tartva mindenképp helyesnek ítéli azokat a nyelvi formákat, amelyeket „az egész nyelvközösség köznyelvi és irodalmi szinten használ, illetve használhat” (1986: 1). Ennek érdekében az élő nyelvhasználat alapján, a nyelvhelyességi alapelvekre támaszkodva igyekszik megcáfolni a magyar nyelvben terjedő babonákat, és az irodalmi nyelvből, népnyelvből, nyelvtudományból vett nyelvi példákkal igazolja érvelését. A létigével (*van, volt, lesz, lett, volna, lenne, lett volna, legyen*) alkotott, *-va, -ve* képzős igeneves szerkezettel kapcsolatban először is az idegenszerűség vádját igyekszik megdönteni.

A germanizmus babonáját cáfolva, a 14. században született Jókai Kódex szövegére hivatkozik, amikor kijelenti, hogy nem lehet idegenszerű az a nyelvi eszköz, amely már azelőtt használatos volt nyelvünkben, mielőtt a forrásként kikiáltott nyelv hathatott volna rá. A magyarhoz legközelebb álló vogul és osztják nyelvben szintén megtalálható ez a szerkezet, ami bizonyíték arra, hogy nem kölcsönzött struktúráról, hanem ősmagyar nyelvi eszközről van szó. Kifejti továbbá, hogy ahol a magyar nyelv határozói igeneves szerkezetet használ, ott a német ugyanannak a jelentésnek a kifejezésére múlt idejű (befejezett) melléknévi igenevet alkalmaz, a kettő pedig korántsem ugyanaz. Szepesy „tötő” nyelvnek nevezi, amikor egyesek a *-t, -tt* képzővel alkotott befejezett melléknévi igenevet használják kényszermegoldásként állítmányi szerkezetben – a határozói igenév helyett. Kiemeli, hogy az ilyen nyelvhasználat ellenkezik a magyar nyelv rendszerével, rontja a nyelv esztétikáját, elhomályosítja bizonyos magyar nyelvi eszközök (határozói igenév, melléknévi igenév, múlt idő) funkcióit, és kétértelműséghez, félreérthető megfogalmazáshoz vezet.

A szerkezet funkcióinak vizsgálatok Szepesy a *Nyelvművelő kézikönyvhöz* (Grétsy és Kovalovszky 1983) hasonlóan ugyancsak elveti és bírálja az úgynevezett „állapotszabályt” azon az alapon, miszerint gyakran maguk a nyelvészek sem tudják megállapítani, hogy adott esetben egy megfogalmazás állapotra utal-e, vagy sem. Ehelyett azt hangsúlyozza, hogy a szerkezet a cselekvés vagy történés eredményének kifejezésére jött létre, és ebből fakadnak az alábbi funkciói (Szepesy 1986: 15–17), amelyek nagyrészt egyeznek Grétsy és Kovalovszky (1983) korábbi kategóriáival:

- 1) személytelen mondszerkesztés;
- 2) állapotjelzés;
- 3) a cselekvés intenzitásának fokozása;
- 4) a mondanivaló színezése, tömörítése;
- 5) a mozgás befejezettségének jelölése;
- 6) állandó kifejezések.

Szepesy a határozói igeneves állítmány használatának ismertetése után a nyelvészek szemére veti azt a megalapozatlan irányelvet, amellyel a kialakult bizonytalanságot kívánják áthidalni. Ez az irányelv kimondja, hogy ha az adott helyzetben nem vagyunk bizonyosak a határozói igeneves szerkezet helyességében, akkor használjunk helyette ragozott, cselekvő igealakot (Kovalovszky 1977). Az ilyen kerülő hozzáállás nagymértékben hozzájárulhat, hogy ez a régi magyar nyelvi eszköz eltűnjön a nyelvhasználatból.

4. A határozói igeneves szerkezet a köztudatban

Annak ellenére, hogy a nyelvelművelők a határozói igeneves állítmányi szerkezetek jogos és helyes használata mellett érvelnek, a nyelvhasználók tudatában korántsem egyértelműek a szerkezet szabályai, sőt még létjogosultságát is sokan megkérdőjelezzik. É. Kiss (2004) véleménye szerint a bizonytalanság elsősorban abból fakad, hogy a határozói igenév alkalmazásának szabályai jelentéstanilag kategóriákon alapulnak, amelyeknek határai nehezen meghatározhatók.

Habár É. Kiss (2004) nem tartja romlásnak a határozói igeneves állítmányi szerkezet használatát, sokan germanizmusnak tekintik ezt a nyelvi formát, amely idegen a magyar nyelv természetétől, és gyakran a fordítók hibájául róják fel terjedését (Szepesy 1986). Szathmári (2009) „eróziós” folyamatnak nevezi a szerkezet állítólagos térhódítását, amely egyenes úton vezethet a magyar igeragozás elszürküléséhez, megszűnéséhez. A személytelen fogalmazásra való törekvést hátrító magatartásnak bélyegzi meg, emberi gyengeségnek tekinti, hogy a beszélők nem merik vállalni a felelősséget saját szavaikért.

Az ellentétes véleményekből fakadó bizonytalanság „nyelvi elbátortalanodást” (Szepesy 1986: 3) eredményez. Ez tükröződik a Magyar Nyelvi Szolgálató Iroda egyik olvasójának adott válaszában is arra a kérdésre, vajon a szenvedő szerkezet a magyarban stílustalannak számít-e, vagy nyugodtan lehet használni:

Számos körülménytől függően, bizonyos beszédhelyzetekben, stílusrétegekben megvan a létjogosultságuk. A témát azonban többkötetnyi vita foglalja össze a korábbi évtizedek szakirodalmában, ezért nehéz röviden szólni róluk. Igen-nem, helyes-helytelen szembeállítású válasz nem is adható ebben az esetben. A vitában részt vevő összes kollégának bizonyára megvan a maga igaza.¹

Habár a leginkább tartózkodónak nevezhető válasz igaz, a kérdező bizonyára semmivel sem lett okosabb a vitatott nyelvi forma használatát illetően. Szepesy szerint „aki eltéved egy labirintusban, nehezen találja meg a kivezető utat, mert a józanul megfontolt útkeresés helyett pánikszerűen akar menekülni. Így jártak a nyelvészek is a -va, -ve igeneves szerkezet esetében” (1986: 14). Miközben a nyelvészek körében tovább folytatódik a vita, a beszélők a fenti tartózkodó magatartásnak megfelelően – jobb megoldás híján – szándékosan kerülnek a határozói igeneves állítmányi szerkezet, és más módszerekkel igyekeznek betölteni az űrt.

5. A kutatás bemutatása

Annak vizsgálatára, vajon a fordítók élnek-e a határozói igeneves szerkezet lehetőségével, vagy a nyelvi babona befolyására kerülnek az egyébként nyelvileg helytálló mondszerkesztés használatát, a szórakoztató irodalom műfajába tartozó, angolból fordított (411000 szó), illetve eredetileg is magyar nyelven íródott (481000 szó), modern regényekben, összehasonlító korpuszon tanulmányoztam a szerkezet előfordulásának gyakoriságát. A szövegeket digitális formátumban dolgoztam fel, annotálás nélkül, ami félautomatikus elemzést tett lehetővé. A szerkezet előfordulásának fordításokban azonosított gyakoriságát összehasonlítottam az eredetileg is magyarul íródott szövegekből nyert adatokkal, levonva a következtetéseket.

A fordító gyakran találkozik a szenvedő mondszerkezet fordításának problémájával, amikor indoeurópai nyelvekről magyarra dolgozik. A fordító ezekben az esetekben arra kényszerül, hogy átváltási műveletet hajtson végre. Klaudy (1997) megjegyzi, hogy ez a művelet kötelező ugyan, de korántsem automatikus, hiszen többféle lehetőség közül is válogathat a fordító a célnyelvben, és mindig tudatos megfontolás alapján választja ki a megfelelő nyelvi formát. A fordító rendelkezésére álló lexikai és grammatikai műveletek között szerepel a mediális igék alkalmazása, a funkcióigés szókapcsolatok, az alany betoldása, általános alany használata és a határozói igeneves állítmányi mondszerkesztés (Klaudy 1997), amely a legkézenfekvőbb kifejezése a szenvedő igeszemléletnek (Kovalovszky 1977). Hipotézisem szerint azonban a fordítók nem ezt a megoldást alkalmazzák leggyakrabban, hanem más szerkezeteket részesítenek előnyben, így hát a határozói igeneves állítmány kevesebbszer fordul elő fordításokban, mint eredetileg is magyarul íródott művekben.

6. A kutatás eredményei

Az eredmények világosan mutatják, hogy az angol nyelvről magyarra történő fordítás során a fordítók ritkán alkalmazzák a határozói igeneves állítmányt. Ezzel meg is cáfolható a fordítókat gyakran sújtó vád, miszerint az ő hibájuk a „passzív” határozói igeneves szerkezet állítólagos terjedése a magyar nyelvben (Szathmári 2009).

¹ <http://e-nyelv.hu/2007-08-03/szenvedo-szerkezetek/>

1. táblázat.

A határozói igeneves állítmányok száma a fordításokban

Cím	Szavak száma	Létige + -va, -ve	Standardizált érték
Rettentő gyönyörűség	100000	0	0
Evernight - örökéj	66000	8	0,12
Mentsük meg Júliát	55000	15	0,27
A napkirály árnyékában	77000	12	0,15
Csontváros	111000	22	0,19
Árny északon	72000	27	0,37
Összesen	481000	79 (0,127)	0,16

Amint az 1. táblázat adataiból kiderül, a határozói igeneves állítmány igen ritkán fordul elő a vizsgált korpuszban, összesen 79 szerkezetet sikerült azonosítanom. A standardizált, 1000 szóra számított érték 0,16 – megállapíthatjuk tehát, hogy a határozói igeneves állítmányi szerkezet előfordulása csaknem a nullával egyenlő. Érdekes megfigyelés, hogy nagy egyéni különbségek is megfigyelhetők: az egyik fordító teljes mértékben tartózkodott a szerkezet használatától, míg a többség valamilyen mértékben alkalmazta ezt a mondat szerkesztést.

A fordított szövegekben a határozói igeneves szerkezet összes funkciójára található példa, egy kivétellel: a cselekvés intenzitásának fokozására használatos határozói igeneves állítmányi forma hiányzott a vizsgált fordított szövegekből. Ennek magyarázata az lehet, hogy ez a funkció olyan jelentéstartalmat hordoz, amely inkább a beszélt köznyelvre, és nem az írott nyelvre jellemző, ám az is lehetséges, hogy a magyar nyelvre jellemző „egyedi” nyelvi jelenségről van szó (Tirkkonen-Condit 2004). A korpuszban fellelhető szerkezetek Szepesy (1986) kategóriái alapján a következő funkciók szerinti csoportokba sorolhatók:

Személytelen mondat szerkesztés

1) *Az aránylag kis kazán és a tűzszekrény a kocsí hátuljában lett elhelyezve.* (Pullman 2008)

Állapotjelzés

2) *Észrevetted, hogy össze van láncolva a bokája.* (Parsons 2010)

A mondanivaló színezése, tömörítése

3) *És ezzel, azt hiszem, el is van szűrve a dolog.* (Selfors 2009)

Mozgás befejezettsége

4) *A sötét burgundi függönyök be voltak húzva, hogy kirekesszék a napfényt.* (Parsons 2010)

Állandó kifejezések

5) *Neked előre meg van írva a sorsod.* (Gray 2009)

6) *Nem lettem volna meglepve, ha valaki hirtelen rázendít egy orgonaműre.* (Selfors 2009)

7) *Különben mindegy, mert szegény biztos meg van átkozva!* (Pullman 2008)

8) *Mindkét ablak tárva-nyitva volt.* (Clare 2009)

A vizsgálat alapját képező fordított korpuszban az állandósult, szólásszerű kifejezések szerepeltek a legnagyobb számban. Gray (2009) *Evernight – Örökéj* című könyvében például 8 határozói igeneves állítmányi szerkezet fordult elő, ezek közül 6 olyan általánosan használt szófordulat volt, amelyeknek igeneves eredete mára már el is homályosult, és nem fejezhető ki más nyelvi eszközzel (pl. *fordítva van a dolog; ki van téve a napfénynek; te még fel vagy öltözve*). A fordítók nyilvánvalóan bátran élnek ezekkel a kifejezésekkel, hiszen használatuk általános a köznyelvben, és nem rejtenek semmiféle kockázatot.

A határozói igeneves állítmányi szerkezet gyakoriságát összehasonlítóképpen eredeti magyar szövegekben is megvizsgáltam. Az elemzés eredményeit a 2. táblázat tartalmazza.

2. táblázat.

A határozói igeneves szerkezetek száma eredeti magyar szövegekben

Cím	Szavak száma	Létige + -va, -ve	Standardizált érték
3,2,1	64000	8	0,12
Vulevu	67000	18	0,26
Eszterlanc	37000	20	0,54
Árnyékvilág	100000	20	0,2
Eper reggelire	69000	26	0,37
Fényemberek	74000	29	0,39
Összesen	411000	121	0,29

Az adatok azt mutatják, hogy bár a magyar írók sem alkalmazzák nagy gyakorisággal a határozói igeneves állítmányt, és itt is nagy egyéni különbségek mutatkoznak (3...2...1..., illetve *Eszterlanc*), a szerkezet előfordulása ezer szóra számítva nagyobb az eredeti magyar szövegekben (0,29), mint a fordításokban (0,16). Az eredmények szerint tehát a magyar írókkal szemben a „babonás” fordítókra még inkább jellemző a kockázatkerülés egy olyan nyelvi eszköz tekintetében, amelynek használata vitatott, és nem egyértelmű a magyar nyelvhasználatban.

Az elemzések számadatai alapján szórásvizsgálatot is végeztem a Microsoft Excel függvényeinek segítségével. A szórás megmutatja, milyen mértékben térnek el az egyes szövegek számadatai a középértéktől, vagyis mennyire különböznek egymástól az egyes alkorpuszok. Baker (1995) univerzális hipotézise szerint ugyanis a fordítások rendszerint jobban hasonlítanak egymásra az eredeti szövegeknél, sajátosságaik „kiegyenlítődnek”. Ezt láthatjuk a jelen kutatás alapjául szolgáló korpusz esetén is: a fordított szövegek szórása 0,12 volt, míg az eredetileg is magyar nyelven született műveké 0,15 – a fordítások tehát kisebb mértékben térnek el egymástól, mint az eredeti szövegek.

7. Összefoglalás

A szórakoztató irodalom műfajában végzett kutatás eredményei kimutatták, hogy a fordítók, általában kerülnek a határozói igeneves állítmányi szerkezetek használatát, annak ellenére, hogy a nyelvhelyességi szakirodalom egyértelműen a határozói igeneves állítmányi szerkezet használata mellett foglal állást, amely sajátos jelentéstartalommal rendelkező eszköze a magyar nyelvnek. Mivel az indoeurópai nyelvekben gyakori szenvedő szerkezet fordításához számos lehetőség is a rendelkezésükre áll, inkább más megoldásokat választanak az átváltás során. A fordított szövegekben azonosított határozói igeneves szerkezetek száma csekélynek bizonyult, és ezek is főként az állandósult kifejezések körébe tartoznak, amelyeknek más formája a nyelvben általában nem használatos. Megállapítható, hogy a fordítók kerülnek a kockázatot, és olyan nyelvi eszközök mellett döntenek, amelyek használatához kétség nem férhet. A határozói igeneves állítmányi szerkezetek száma a fordításokban kevesebb volt az eredeti magyar szövegekben azonosított szerkezetek számánál is. Ez az eredmény arra enged következtetni, hogy a vizsgált célnyelvi jelenség – a határozói igeneves állítmány kerülésének nyelvi babonája – a vizsgált műfaj esetében hangsúlyosabban jelentkezik a fordításokban, mint eredeti magyar szövegekben. A kockázatkerüléstől indítva tehát (Pym 2008), a forrásnyelvi szöveg pozitív interferenciájának hatására a normalizáció (Toury 1995) egy érdekes megnyilvánulásának lehetünk tanúi, amikor is egy általánosan elfogadott nyelvi tévhit a fordításokban még az eredeti szövegeknél is erőteljesebben mutatkozik meg.

Abstract: So called linguistic superstitions refer to a number of misconceptions in our every day language use, they mark certain linguistic features unacceptable and incorrect which are – in reality – perfectly acceptable according to the rules of the linguistic system they are part of (Szepessy 1986). The present paper aims to examine how translators deal with the problem of translating the passive voice from English to Hungarian, whether they are affected by the most wide-spread linguistic superstition amongst Hungarian language users: the avoidance of the adverbial participle clause. In a comparable corpus of translated Hungarian texts and original Hungarian writings I examined and compared the frequency of adverbial participle clauses. My hypothesis was that translators do not wish to make use of dubious linguistic elements, they aim to avoid risks and do everything to conform to the expectations of their target-language readers, even if this means discarding perfectly acceptable structures. The results show considerably lower frequency of the examined structure in the translated corpus. Translational norms (Toury 1995) therefore seem to avoid the use of linguistic features which are shunned by language users, even more than original writings, and as a result translators produce texts which are characterized by specific linguistic patterns and are different from original target-language texts (Laviosa 2009).

Keywords: linguistic superstitions, language norms, passive voice, translational norms

Hivatkozások

- Balázs Géza. 2002. *Magyar nyelvhelyességi lexikon*. Budapest: Corvina.
- Grétsy László, Kemény Gábor. (Szerk.) 2005. *Nyelvművelő kézisztár*. Budapest: Tinta.
- Grétsy László, Kovalovszky Miklós. (Szerk.) 1983. *Nyelvművelő kézikönyv I-II*. Budapest: Akadémiai. 818–826.
- É. Kiss Katalin. 2004. *Anyanyelvünk állapotáról*. Budapest: Osiris.
- Károly Krisztina. 2007. *Szövegtan és fordítás*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Klaudy Kinga. 1997. *A fordítás elmélete és gyakorlata*. Budapest: Scholastica.
- Kovalovszky Miklós. 1977. *Nyelvfejlődés. Nyelvhelyesség*. Budapest: Akadémiai.
- Laviosa, Sara. 2009. Universals. In: Baker, M. (ed.) 2009. *Encyclopedia of Translation Studies*. London: Routledge. 306–311.
- Pym, Anthony. 2008. On Toury's laws of how translators translate. In: Pym, A., Shlesinger, M., Simeoni, D. *Beyond Descriptive Translation Studies. Investigations in homage to Gideon Toury*. Amsterdam: Benjamins. 311–328.
- Szepesy Gyula. 1986. *Nyelvi babonák*. Budapest: Gondolat.
- Tirkkonen-Condit, Sonja. 2004. Unique items – over- or under-represented in translated language? In: Mauranen, A., Kujamaki, P. (eds) *Translation Universals: Do they exist?* Amsterdam: Benjamins. 177–186.
- Toury, Gideon. 1995. *Descriptive Translation Studies and Beyond*. Amsterdam: Benjamins.

Internetes hivatkozások

- <http://e-nyelv.hu/2007-08-03/szenvedo-szerkezetek/> Letöltés időpontja: 2010. 12. 16.
- Szathmári, M. 2009. *A létige használata a magyarban*
- http://izes.virtus.hu/?id=detailed_article&aid=61420 Letöltés időpontja: 2010. 12. 16.

Források

- Bene Viktória. 2006. *Eszterlánc*. Budapest: Európa.
- Spirit Bliss. 2010. *Árnyékvilág*. Szeged: Könyvmolyképző.

- Böszörményi Gyula. 2009. *3...2...1...* Szeged: Könyvmolyképző.
- Bray, Libba. 2010. *Rettentő gyönyörűség.* Szeged: Könyvmolyképző.
- Clare, Cassandra. 2009. *Csontváros – A halál ereklyéi.* Szeged: Könyvmolyképző.
- Fejős Éva. 2009. *Eper reggelire.* Budapest: Ulpius.
- Gray, C. 2009. *Evernight – Örökéj.* Szeged: Könyvmolyképző.
- Parsons, G. K. 2010. *A napkirály árnyékában.* Szeged: Könyvmolyképző.
- Pullman, Philip. 2008. *Árny északon.* Pécs: Alexandra.
- Selfors, J. 2009. *Mentsük meg Júliát!* Szeged: Könyvmolyképző.
- Szurovecz Kitti. 2010. *Fényemberek.* Szeged: Könyvmolyképző.
- Vass Virág. 2009. *Vulévu.* Budapest: Ulpius.